

Tema 4. Les tècniques estructurals

Continguts

- **Disseny de la investigació qualitativa.**
 - Principis de la investigació qualitativa.
 - Fases de la investigació qualitativa.
 - Tipus de mostreig qualitatiu.
- **L'entrevista en profunditat.**
 - Disseny del guió o protocol de l'entrevista.
 - Treball de camp. Realització de l'entrevista.
 - Anàlisi de la informació de l'entrevista.
- **El grup de discussió.**
 - Planificació, funcionament i anàlisi del grup de discussió.
- **Tècniques d'observació.**
 - Observació sistemàtica.
 - Observació no sistemàtica.
 - Observació externa o no participant.
 - Observació interna o participant.
 - Registre de la informació a partir de l'observació.
- **Tècniques biogràfiques.**
 - Històries de vida.
 - Relats de vida.
 - Tractament de la informació, interpretació i anàlisi en les tècniques biogràfiques.
 - Presentació dels resultats amb tècniques biogràfiques.

Disseny de la investigació qualitativa

La **perspectiva estructural** de la investigació té com a principal objectiu explicar el comportament de les persones a partir de l'anàlisi d'estructures latents que donen informació de les relacions entre subjectes o grups socials.

La seua principal eina són les tècniques qualitatives.

Principal diferència amb les tècniques quantitatives: l'anàlisi del llenguatge.

Tècniques quantitatives: anàlisi **referencial** del llenguatge.

Tècniques qualitatives: anàlisi **connotativa** del llenguatge.

Disseny de la investigació qualitativa

Tècniques estructurals:

Entrevista en profunditat

Grup de discussió

Tècniques d'observació

Tècniques biogràfiques

Disseny de la investigació qualitativa

PRINCIPIS DE LA INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

- Utilitza tècniques no estructurades (o poc estructurades) en la recollida d'informació.
- Assumeix conceptes orientatius, no necessàriament operativitzables.
- Flexibilitat en el procés de recollida d'informació.
- Especial interès pel significat de la informació.
- Produeix dades qualitatives, no mètriques.
- Produeix dades de naturalesa narrativa (textual o visual).
- Planteja una anàlisi interpretativa.

Disseny de la investigació qualitativa

FASES DE LA INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

1r

FASE PREPARATÒRIA I DE DISSENY

- Identificació del tema i documentació de l'estat de la qüestió.
- Elecció del disseny de la investigació:
 - Exploratori
 - Descriptiu
 - Explicatiu
 - Predictiu
- Formulació de les qüestions que s'han de registrar.

Disseny de la investigació qualitativa

FASES DE LA INVESTIGACIÓ QUALITATIVA

2n

FASE DE PLANIFICACIÓ I TREBALL DE CAMP

- Selecció del context territorial i poblacional que volem investigar.
- Selecció d'informants i casos.
- Selecció del registre.
- Recollida de la informació.
- Anàlisi preliminar i reajustament de casos i temes (pas simultani al treball de camp).

Disseny de la investigació qualitativa

TIPUS DE MOSTREIG QUALITATIU

Intencional o de conveniència

CONCEPTE	CARACTERÍSTIQUES
Selecció de les unitats que cal entrevistar seguint criteris de conveniència de l'investigador o dels objectius de la investigació (riquesa d'informació en el cas, posició que ocupa en relació al fenomen estudiat, etc.).	Se sol utilitzar l'estratègia de "bola de neu". Trobem un informador clau, aquest identifica un altre informador a qui entrevistar i així successivament.

De casos extrems

CONCEPTE	CARACTERÍSTIQUES
Selecció només dels casos que es troben en els extrems del rang d'una variable.	Especialment útil quan es pretén conèixer les fronteres de l'acció social. Dificultats en la interacció cara a cara.

Disseny de la investigació qualitativa

TIPUS DE MOSTREIG QUALITATIU

De casos poc usuals

CONCEPTE

Selecció dels casos amb un valor poc freqüent en el rang de la variable.

No implica que siguin extrems.

CARACTERÍSTIQUES

Útil en contextos o problemàtiques d'alta conflictivitat social per a descobrir discursos de consens o conjunts d'acció.

Per quotes

CONCEPTE

Pressuposa variabilitat discursiva en funció de determinats paràmetres de la població. És freqüent l'ús de variables de classificació com a criteri d'estratificació.

CARACTERÍSTIQUES

Dificultat en el disseny quan es treballa amb més de 3 variables de classificació (funció multiplicativa).

Disseny de la investigació qualitativa

TIPUS DE MOSTREIG QUALITATIU

Estructural

CONCEPTE

Selecció dels individus sobre la base de posicions connectades dins d'una estructura o cadena.

CARACTERÍSTIQUES

Útil en l'estudi d'estructures socials jerarquitzaades o dimensions comunicacionals dels problemes

De casos crítics

CONCEPTE

Selecció de casos que poden servir de referència lògica per a la resta de la població en relació amb el tema d'estudi.

CARACTERÍSTIQUES

Útil per al tractament de problemes emergents o prospectius.

L'entrevista en profunditat

- És una tècnica basada en el **joc conversacional**.
- Una entrevista és un diàleg preparat, dissenyat i organitzat en el qual trobem els **rols d'entrevistat i entrevistador**.
- Aquests dos rols, encara que ho sembla en l'escenari de l'entrevista, **no** desenvolupen posicions **simètriques**. Els temes de la conversa són decidits i organitzats per l'entrevistador (l'investigador), mentre que l'entrevistat desplega al llarg de la conversa informació, creences, motivacions i expectatives entorn dels temes que l'entrevistador planteja.
- L'entrevista en profunditat, per tant, suposa una conversa amb **finalitats orientades** als objectius d'una investigació social.

L'entrevista en profunditat

TIPUS D'ENTREVISTES

ENTREVISTA ESTRUCTURADA	ENTREVISTA SEMIESTRUCTURADA O FOCALITZADA	ENTREVISTA NO ESTRUCTURADA
<p>Discurs no continu que segueix l'ordre de les preguntes plantejades.</p> <p>Preguntes preparades anticipadament i plantejades en ordre determinat.</p> <p>Informació parcial i abreujada Rapidesa en la recollida de la informació.</p> <p>Nivell alt d'informació prèvia.</p>	<p>Discurs amb un ordre més o menys determinat segons la reactivitat de l'entrevistat i el flux d'un tema a un altre.</p> <p>Punts de referència de pas obligatori per a entrevistador i entrevistat.</p> <p>Informació obtinguda en un interval de temps major.</p> <p>Nivell mitjà d'informació prèvia.</p>	<p>Discurs continu.</p> <p>No hi ha preguntes preparades amb anterioritat.</p> <p>Informació de bona qualitat, encara que no sempre útil des del punt de vista dels objectius de la investigació.</p> <p>Durada imprevista de la recollida de la informació.</p> <p>Nivell baix d'informació prèvia.</p>

L'entrevista en profunditat

DISSENY DEL GUIÓ O PROTOCOL DE L'ENTREVISTA

- L'investigador té un guió amb ítems derivats del problema general que vol estudiar. El guió de l'entrevista conté els temes que han de ser tractats en la conversa.
- Al llarg de l'entrevista la persona entrevistada anirà proporcionant informació en relació a aquests ítems, però el curs de la conversa no se subjecta a una estructura formalitzada.

NO

Es redacten les preguntes concretes

Es lligen els temes als entrevistats

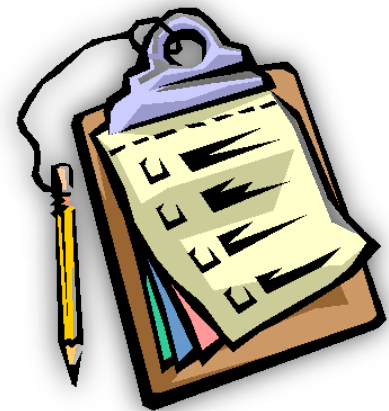
Se segueix al peu de la lletra la seqüència del guió

SÍ

Es prepara i s'estudia prèviament la conversa

Es redacten els temes

Es va d'un tema a un altre a mesura que apareixen

L'entrevista en profunditat

EXEMPLE DE GUIÓ D'ENTREVISTA

Tema: LA POBRESA FEMENINA

- Orígens familiars, tipus de llar on l'entrevistada creix, els canvis principals en la vida familiar i de l'entorn en el qual habita i ha habitat.
- Educació. Nivell educatiu, condicionants del recorregut curricular.
- L'ocupació i els ingressos. Grau d'inserció en el mercat laboral i trajectòries d'ocupació.
- Grau de seguretat financera.
- Estratègies vitals que desenvolupen les dones en situació de precarietat social.
- Desigualtats de consum a l'interior de la llar.
- Xarxes d'ajuda informal. Persones i fonts d'ajuda informal.
- Salut. Estat general autopercebut i problemes de salut.
- Rols de cuidadora.
- Prestacions socials rebudes. Coneixement i utilització de serveis.
- Violència de gènere i dins de la llar.
- Expectatives de futur.
- Definició i percepció de la pobresa.

L'entrevista en profunditat

TREBALL DE CAMP. REALITZACIÓ DE L'ENTREVISTA

Preparació de l'entrevista

- Elecció del lloc.
- Cita i contacte.

Desenvolupament de l'entrevista

- *Fase de presentació*: dades de la investigació i altres dades que són necessàries.
- *Fase inicial*: temes generals, fàcils, "trencar el gel" però sense trivialitats.
- *Fase intermèdia*: temes més complicats i vinculats als objectius de la recerca.
- *Fase final*: recapitulació. Procurar que l'entrevistat acabe amb sensació de benestar.
- *Després de l'entrevista*: Informació addicional, comentaris.

L'entrevista en profunditat

TREBALL DE CAMP. REALITZACIÓ DE L'ENTREVISTA

Registre	<ul style="list-style-type: none">• Gravació en àudio.• Anotacions al llarg de l'entrevista (possibilitat de transcripció simultània).
Fitxa de l'entrevista	<ul style="list-style-type: none">• Informació tècnica.• Dades de localització.• Dades contextuals.• Resum de l'entrevista.
Transcripció de l'entrevista	<ul style="list-style-type: none">• Literal.• Parcial (habitual en transcripció simultània).

L'entrevista en profunditat

TREBALL DE CAMP. REALITZACIÓ DE L'ENTREVISTA

ACTITUD DE L'ENTREVISTADOR DURANT L'ENTREVISTA

- Ha d'escoltar sense interrompre.
- Ha de reconduir la conversa a la temàtica.
- No s'ha de preocupar pels silencis (tenen significats i permeten a l'entrevistat la reflexió, alhora que obrin el discurs).
- Ha de parar atenció a allò que està latent.
- Ha de semblar neutral davant opinions i valoracions de l'entrevistat.

L'entrevista en profunditat

ANÀLISI D'ENTREVISTES

Estratègia operativa per a l'anàlisi d'entrevistes

3. LECTURA CONTEXTUAL

COM?

- Es tracta de contextualitzar el discurs (què es diu, com es diu i qui ho diu).
- Saber qui és el "jo parlant" i qui és el "ells" del que es parla.
- Es tracta d'analitzar tots aquells aspectes que envolten l'acció (físics, socials, econòmics, etc.).

PER A QUÈ?

- Aquesta lectura permetrà relacionar el discurs amb el context en el qual cobra forma:
 - Del grup: composició del grup, situació econòmica-laboral-cultural.
 - De l'espai: lloc en el qual es desenvolupa l'acció del grup, mitjans, etc.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

Les tècniques biogràfiques constitueixen un conjunt de procediments destinats a produir informació per a descriure o explicar el **procés vital** d'una persona o grup social en el seu context al llarg del temps.

Aporten una visió del **canvi social** a través dels actors socials segons el seu marc interpretatiu.

En treball social, actualment, les tècniques biogràfiques s'utilitzen bàsicament en dos camps d'investigació:

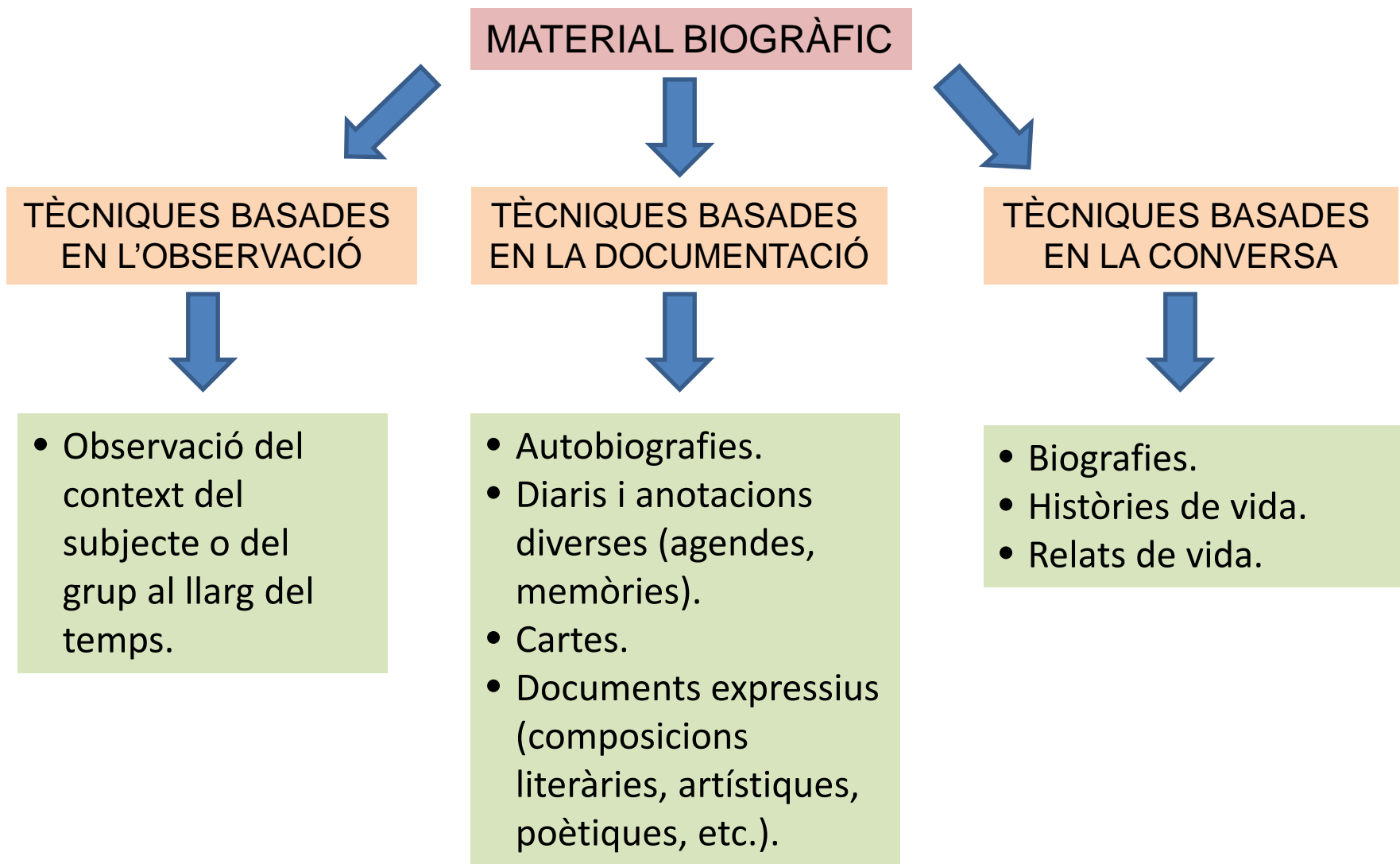
- **Estudis de la marginació:** política social, cultura de la pobresa, dimensions estructurals de l'exclusió, etc.
- **Estudis de les societats complexes:** subcultures i identitat, conflictes, etc.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

TIPUS DE MATERIAL BIOGRÀFIC

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

AVANTATGES I INCONVENIENTS DE LES TÈCNIQUES BIOGRÀFIQUES

AVANTATGES

- Permeten una anàlisi retrospectiva dels fets, anàlisi longitudinal.
- Serveixen com a element de triangulació metodològica.
- Ajuden a relacionar els processos socials amb els fets històrics.
- Ajuden a suggerir nous aspectes sense tractar sobre un tema estudiat.
- Permeten l'emergència de claus explicatives sense condicionaments de l'investigador.

INCONVENIENTS

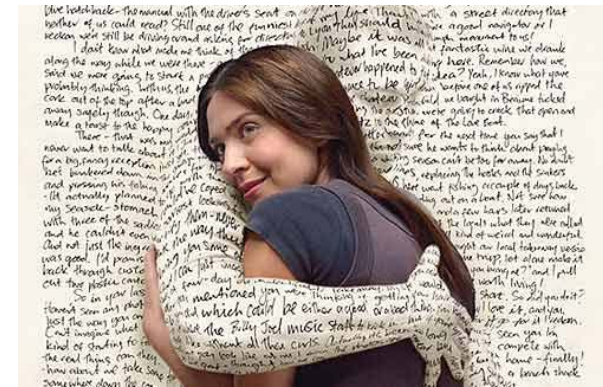
- Problemes d'autenticitat i veracitat (risc d'alteració d'esdeveniments), especialment per una distorsió en la informació provocada pel factor temps.
- Es treballa normalment amb pocs casos (problemes de representativitat).
- Dificultat per a comprovar hipòtesis i teories.
- Problemes de subjectivitat.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

HISTÒRIES DE VIDA

- La història de vida és pròxima a la metodologia de l'estudi de cas.
- Es tracta de recollir íntegrament el relat de la vida d'una persona, a la qual es considera per diferents motius com a "informant clau".
- S'obté la informació durant un llarg període de temps per aproximacions successives, en diverses entrevistes.
- A més, se solen emprar altres documents o testimoniats que corroboren o amplien la informació obtinguda.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

HISTÒRIES DE VIDA

OBJECTIUS INVESTIGADORS EN LES HISTÒRIES DE VIDA

(Ruiz-Olabuenaga)

- Captar la **totalitat** d'una experiència biogràfica, totalitat en el temps i en l'espai, des de la infància fins al present.
- Captar **l'ambigüïtat i el canvi**, lluny d'una visió estàtica i immòbil de les persones i d'un procés vital lògic i racional: contradiccions, conflictes, 'tornades arrere', etc.
- Captar la visió **subjectiva** amb la qual el subjecte es veu a si mateix i al món, com interpreta la seua conducta i la dels altres.
- Descobrir les claus de la interpretació de fenòmens socials d'àmbit general i històric que només troba explicació adequada a través de l'**experiència personal** dels individus concrets.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

HISTÒRIES DE VIDA. TIPUS

RELAT ÚNIC

- Relat de la trajectòria vital d'un únic subjecte.
- Autobiografia d'un subjecte realitzada a partir d'entrevistes en profunditat.

RELATS CREUATS

- Relats de vides creuades entre membres del mateix entorn (familiars, veïns, companys d'una organització) perquè expliquen a diverses veus una mateixa història.
- Els relats de les experiències personals solen convergir cap a un punt d'interès central (de l'investigador), cap a un tema comú, del qual tots els subjectes han sigut alhora protagonistes i observadors.
- Permeten validar els fets presentats pels subjectes biografiats.

RELATS PARAL·LELS

- Narració d'històries de vida d'individus amb trajectòries similars o del mateix origen social.
- Permeten establir estudis comparatius sobre les trajectòries.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

RELATS DE VIDA

El relat de vida és una eina més pròxima a una entrevista en profunditat.

Tracta de recollir un nombre de relats que tinguen representativitat per a explicar un procés social.

DIFERÈNCIES RESPECTE DE LA HISTÒRIA DE VIDA:

- No persegueix informants clau, sinó persones que formen part de la comunitat que s'estudia.
- En el relat de vida, la triangulació i la verificació de la informació no es basen en documents o fonts alienes al narrador, sinó que la informació s'obté a partir de l'anàlisi creuada de diversos relats. L'acumulació de relats permet categoritzar la informació i establir comparacions.

Aquests relats s'obtenen mitjançant entrevista, anomenada **entrevista biogràfica**.

En funció de l'interès investigador, els relats poden referir-se a la totalitat de la biografia o restringir-se únicament a alguns continguts temàtics.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I ANÀLISI EN TÈCNIQUES BIOGRÀFIQUES

El **TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ** en les tècniques biogràfiques depèn essencialment del material en què s'ha registrat la informació.

- **Documents:** avaluació, classificació cronològica i temàtica, relació entre documents (i amb dades extratextuals).
- **Autobiografies encarregades:** selecció dels principals episodis, temàtiques per a l'anàlisi.
- **Entrevistes:** transcripció, classificació per temàtiques i cronològica, reducció de dades, codificació.
- **Observació:** organització de les notes de camp (observacionals, metodològiques i teòriques), reducció de dades (registres orals i gràfics).

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I ANÀLISI EN TÈCNIQUES BIOGRÀFIQUES

En la fase d'**INTERPRETACIÓ** és convenient subratllar el que apareix en el relat, com ara:

- Els objectius i les actituds privilegiades pel narrador.
- Els personatges principals, les paraules que han dit i que han marcat el subjecte, els gestos, els comportaments que han tingut.
- Les situacions crucials per a l'orientació del recorregut de la trajectòria, per a les eleccions vitals (significació, força determinant del futur).
- Les relacions dels esdeveniments (objectius, actituds, personatges, situacions) amb la història social en el sentit més ampli.
- Les aspiracions del subjecte, a partir de les experiències de satisfacció o de frustració que ha conegut al llarg de la seua història.

L'entrevista en profunditat: entrevista biogràfica

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I ANÀLISI EN TÈCNIQUES BIOGRÀFIQUES

L'**ANÀLISI** en les tècniques biogràfiques pot utilitzar mètodes quantitatius, qualitatis o tots dos alhora.

- **Mètodes quantitatius:** anàlisi de contingut.
- **Mètodes qualitatis:** per a l'anàlisi se sol dissenyar una doble guia, que en ocasions adopta la forma de matriu: guia cronològica (etapes de la vida del subjecte entrevistat) i guia temàtica (aspectes que interessin en la investigació).

De manera genèrica, els elements tractats normalment en la guia temàtica d'una història de vida són:

- edat i temps
- espai (hàbitat, desplaçament)
- família
- treball i èxits aconseguits
- gènere
- classe social i mobilitat
- subcultura de referència i oci

El grup de discussió

GRUP DE DISCUSSIÓ

Procediment de producció d'informació (discursos en aquest cas) que consisteix en un nombre reduït de persones (seleccionades per les característiques que l'investigador determina) que mantenen un debat sobre un tema suggerit per un moderador i que produeix com a resultat un discurs “grupal”.

Es diferencia de l'entrevista (individual o grupal) essencialment perquè s'articula un grup en una conversa en la qual l'investigador no intervé (ho fa mínimament), encara que sí que en determina els continguts.

FASES D'UN GRUP DE DISCUSSIÓ

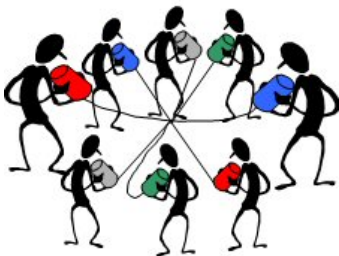

El grup de discussió

PLANIFICACIÓ, FUNCIONAMENT I ANÀLISI D'UN GRUP DE DISCUSSIÓ

Delimitació del tema

Delimitar el tema sobre el qual tractarà el grup o els grups de discussió.

No és necessari generar una guia amb tant de detall com en el cas d'una entrevista, però sí que s'ha d'establir el marc conceptual sobre el qual fluirà el debat.

Quants grups cal fer?

Depèn essencialment de l'homogeneïtat o heterogeneïtat de la població estudiada.

El nombre de grups sol determinar-se en el disseny de la investigació, tenint en compte algun criteri de diferenciació entre la població estudiada (sexe, grups d'edat, ideologia, activitat laboral, etc.) i fixant un mostreig qualitatiu per quotes.

El grup de discussió

PLANIFICACIÓ, FUNCIONAMENT I ANÀLISI D'UN GRUP DE DISCUSSIÓ

Com ha de ser la composició del grup?

- 7-12 persones.
- Homogeneïtat (sentir-se entre persones de la mateixa condició facilita crear un clima de llibertat per a discutir obertament) vs heterogeneïtat (amplitud d'experiències i pensaments, encara que es corre el risc que apareguen conflictes entre els membres).
- Criteri general: reunir en diferents grups subjectes capaços de produir el discurs dels diferents segments de la població considerada en l'estudi.
- S'ha d'evitar que els membres del grup es coneguen entre si o coneguen el moderador.
- Cal proporcionar als subjectes participants una idea vaga del tema que es tractarà en el grup de discussió, sense concretar excessivament (perill que desenvolupen posicionaments o discursos predeterminats).

El grup de discussió

PLANIFICACIÓ, FUNCIONAMENT I ANÀLISI D'UN GRUP DE DISCUSSIÓ

Com ha d'actuar el moderador durant la reunió?

L'ideal és que el moderador no hi intervinga, que simplement plantege el tema i una pregunta inicial.

El moderador hi pot intervenir per a desfer conflictes o per a reconduir el tema cap a l'objectiu del grup de discussió, a partir de preguntes obertes o reprenent alguna intervenció realitzada.

Com es registra la informació?

Habitualment la informació es registra en àudio, que resulta menys intrusiu que el vídeo.

És convenient explicar als participants que per a la investigació no és important qui parla, sinó les opinions que s'expressen.

Com s'analitzen les dades?

Mitjançant l'anàlisi de discurs, igual que en les entrevistes.

El grup de discussió

EXEMPLE DE PLANIFICACIÓ DE GRUPS DE DISCUSSIÓ

Tema: ESTUDI DE LA POBRESA

		Ocupats	Aturats	Inactius
Entorn urbà	Home	1	1	1
	Dona	1	1	1
Entorn rural	Home	1	1	1
	Dona	1	1	1

Tècniques d'observació

Procediment de recopilació de dades i informació, que consisteix a utilitzar els sentits per a observar fets i realitats presents i actors socials en el context real (físic, social, cultural, laboral, etc.), on desenvolupen normalment les seues activitats.

Observació indirecta	Enquesta, entrevista en profunditat, grup de discussió, etc.	
Observació directa	Segons el grau de formalització	Observació sistemàtica
		Observació no sistemàtica
	Segons la posició de l'investigador	Observació externa o no participant
		Observació interna o participant

Tècniques d'observació

PREMISSES DEL PROCÉS OPERATIU DE L'OBSERVACIÓ

- Disseny previ d'un conjunt de **variables** definides també prèviament i que constitueixen els aspectes que cal observar en la realitat objecte d'estudi.
- Establiment d'un conjunt de **regles** d'observació i codificació de la informació.
- Recollida d'informació en una forma **estandarditzada** de registres.

Tècniques d'observació

Segons el grau de formalització: **OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA**

En l'observació sistemàtica, també anomenada estructurada, es disposa anticipadament tant el camp que volem estudiar (llocs i subjectes) com els aspectes concrets o conductes sobre els quals centrarem l'atenció.

L'investigador sol establir prèviament una sèrie de variables d'observació (aspectes referits a conductes, accions, formes de resposta, etc.) a partir de les quals realitzarà la investigació.

L'ús de variables d'observació permet la quantificació de les conductes observades i la seua freqüència, entre altres dades.

Tècniques d'observació

OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA. FASES

1a

Plantejament i operativització del fenomen que volem estudiar.

2a

Determinació del camp d'observació: context (llocs, moments), persones o grups de persones (unitats a les quals s'observarà), variables o fets que seran observats.

3a

Establiment de variables (tipus, atributs dels fenòmens observats).

4a

Codificació (assignació de dígit a les observacions):

- Sistemes d'enumeració
- Sistemes de comptabilització
- Sistemes de categorització

5a

Registre.

6a

Anàlisi.

Tècniques d'observació

Segons el grau de formalització: **OBSERVACIÓ NO SISTEMÀTICA**

- L'observació no sistemàtica, també coneguda com no estructurada, és aquella que es realitza sense estructuració prèvia en relació a allò que volem observar (conductes, grups, llocs, moments, etc.).
- En qualsevol cas no és del tot espontània, perquè es persegueix conscientment observar un fenomen social i registrar la informació obtinguda de manera organitzada.
- Aquest tipus d'observació és molt aconsellable quan es vol investigar un fenomen nou sobre el qual no tenim referències o orientacions.
- La guia d'observació i les categories en aquest tipus d'observació estan poc estructurades o es conformen en el mateix procés de l'observació.

Tècniques d'observació

Segons la posició de l'investigador: OBSERVACIÓ EXTERNA O NO PARTICIPANT

En l'observació externa o no participant, l'investigador es limita a registrar la informació que apareix al seu davant, sense interacció ni gens d'implicació. Persegueix obtenir la màxima objectivitat.

Dos tipus:

- **Observació directa:** és la que l'observador realitza sobre el terreny, però sense incorporar-se a la vida del grup per a no modificar-ne el comportament habitual.
- **Observació indirecta:** no s'observa la realitat en si mateix, sinó que es passa a l'observació i selecció de fonts documentals (premsa, fotografies, vídeos, arxius, etc.).

Tècniques d'observació

Segons la posició de l'investigador: OBSERVACIÓ INTERNA O PARTICIPANT

L'investigador selecciona un grup o col·lectiu de persones i participa amb elles en la seua forma de vida i en les seues activitats quotidianes, amb major o menor grau d'implicació.

La finalitat és obtenir informació sobre la cultura, les pautes de conducta i el comportament del grup (formes de relació i interacció, activitats, formes d'organització, etc.).

Dos formes d'investigació participant:

De participació natural: quan l'investigador pertany al mateix grup social que s'investiga.

De participació artificial: quan l'investigador s'integra en el grup i interactua amb ell, amb l'objectiu de portar a terme una investigació .

Tècniques d'observació

Segons la posició de l'investigador: **OBSERVACIÓ INTERNA O PARTICIPANT**

Interacció entre l'observador i el grup observat.
Alguns aspectes que cal tenir en compte:

- Domini i coneixement de les situacions.
- Capacitat d'improvisació i adaptació als ritmes i temps del grup.
- Aspectes intraculturals del grup.
- Negociació del rol propi amb el grup.
- Grau de participació i implicació.
- Localització d'informants clau.

Tècniques d'observació

OBSERVACIÓ INTERNA O PARTICIPANT. FASES

1a

Plantejament i operativització del fenomen que volem estudiar.

2a

Determinació del camp d'observació: context (llocs, moments), persones o grups de persones (unitats a les quals s'observarà), fets o variables que seran observats.

3a

Entrada en la col·lectivitat i delimitació del rol propi .

4a

Establiment del contacte quotidià i localització d'informants.

5a

Observació i registre de la informació obtinguda.

6a

Eixida del camp i anàlisi.

Tècniques d'observació

REGISTRE DE LA INFORMACIÓ A PARTIR DE L'OBSERVACIÓ (no sistemàtica)

A) El **diari de camp**:

- És el relat, escrit quotidianament, de les experiències viscudes i els fets observats.
- Sol ser redactat al final d'una jornada o en finalitzar una activitat considerada com a important en el treball de camp.
- D'aquest diari s'extrau la major part de la informació per a organitzar l'anàlisi en les categories preestablides i previstes en el plantejament de la investigació.

Tècniques d'observació

REGISTRE DE LA INFORMACIÓ A PARTIR DE L'OBSERVACIÓ (no sistemàtica)

B) El quadern de notes:

És la llibreta que l'observador porta sempre damunt amb l'objectiu d'anotar-hi sobre el terreny totes les informacions, dades, expressions, opinions, etc. que poden ser d'interès per a la investigació.

Les notes s'incorporen amb posterioritat al diari de camp.

En general, hi ha tres tipus de notes:

- **Observacionals** (descripcions dels fets i continguts captats).
- **Teòriques** (relacions i nexes d'allò observat amb el marc teòric construït en el plantejament de la investigació).
- **Metodològiques** (comentaris sobre aspectes tècnics del treball de camp).

Tècniques d'observació

REGISTRE DE LA INFORMACIÓ A PARTIR DE L'OBSERVACIÓ (no sistemàtica)

C) Els **mapes o diagrames d'escenari**:

Quan la investigació es desenvolupa en un territori o ambient físic determinat, és útil disposar de mapes o elaborar-los amb la finalitat de registrar-hi:

- La vinculació dels grups de població amb l'espai.
- Les relacions que estableixen amb ell.
- Els itineraris o condensacions que es produeixen en el territori.

